

«Ευνουχίζεται» η αυτοτέλεια των ΑΕΙ

Μιχάλης Α. Τιβέριος

Δεν έχει περάσει ούτε μια πενταετία από τότε που η Βουλή ψήφισε τον τελευταίο νόμο για την Ανώτατη Παιδεία και ένας νέος νόμος βρίσκεται προ των πυλών. Πριν περάσω στο επερχόμενο νέο νομοθέτημα, για το οποίο πολλά έχουν ήδη λεχθεί, θέλω να κάνω μια πικρή διαπίστωση. Φαίνεται ότι οι πολιτικοί μας αρνούνται να διδαχθούν από τα σφάλματα του παρελθόντος, πολλά από τα οποία τα έχει πληρώσει ακριβιά ο τόπος. Πώς αλλιώς να εξηγήσω ότι δεν τους έχει απασχολήσει το γιατί δεν στέριωσε καμιά από τις τόσες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις που έγιναν αμέσως μετά τη μεταπολίτευση. Πιθανόν ο κάθε νέος υπουργός Παιδείας να θεωρεί ως δεδομένο ότι είναι ικανότερος από τον προκάτοχό του και επομένως είναι σε θέση να ψηφίσει ένα μακροχρόνιας διάρκειας νόμο. Δεν ξέρω αν πράγματι συμβαίνει αυτό. Αυτό που γνωρίζω είναι ότι ο βασικός λόγος που δεν ευδοκίμησε καμιά από τις τόσες μεταρρυθμίσεις που επιχειρήθηκαν στο χώρο της Ανώτατης Παιδείας είναι ότι αυτές δεν είχαν τη σύμφωνη γνώμη της εκάστοτε αντιπολίτευσης και κυρίως της μείζονος. Μόλις η τελευταία έπαιρνε τα ηνία της χώρας, μια από τις πρώτες φροντίδες της ήταν να... γκρεμίσει ό,τι είχε κτίσει ο προηγούμενος υπουργός. (Υπενθυμίζω ότι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις μας προέκυπταν όχι μόνο μετά από κυβερνητική αλλαγή αλλά ακόμη και μετά από αλλαγή του αρμοδίου υπουργού της ίδιας κυβέρνησης! Όσο για το νόμο 1268 του 1982, που φαίνεται να είχε καλύτερη τύχη, δέχτηκε κατά τη διάρκεια της ισχύος του τόσες τροποποιήσεις, αφαιρέσεις ή προσθήκες, που εν τέλει μικρή σχέση είχε με τον αρχικό, για τον οποίο μάλιστα κάποιοι από τους συντάκτες του αναφώνησαν, με αποπλιστική ειλικρίνεια, την περίφημη φράση *mea culpa!*) Δεν θέλω να γίνω μάντης κακών. Είμαι όμως βέβαιος ότι και το νέο νομοθέτημα αν δεν έχει, τη... σιωπηρή, έστω, συγκατάθεση της αντιπολίτευσης και ιδιαίτερα της μείζονος, είναι καταδικασμένο να ακολουθήσει την τύχη όλων των προηγούμενων. Αλλά ένας νόμος για τη Παιδεία για να αποδώσει καρπούς θα πρέπει να έχει μια διάρκεια ζωής τουλάχιστον 12-15 χρόνια. Πότε επιτέλους τα πολιτικά μας κόμματα θα συμφωνήσουν για την ακολουθητέα πολιτική σε θέματα Ανώτατης Παιδείας;

Ο περιορισμένος χώρος που διαθέτω και το ότι μου είναι άγνωστη η τελική μορφή του υπό ψήφιση νέου νόμου, δεν μου επιτρέπουν να προχωρήσω σε λεπτομερή συζήτηση των επιμέρους άρθρων του. Ούτε θα σταθώ στη συνταγματικότητά του, για την οποία έχουν ήδη διατυπωθεί επιφυλάξεις. Θα περιοριστώ επιγραμματικά σε ορισμένες, ως επί το πλείστον, γενικής φύσης παρατηρήσεις, επιμένοντας μάλιστα σε αρνητικά του σημεία. Ετσι βέβαια αδικώ τους συντάκτες του, γιατί το υπό ψήφιση νομοθέτημα περιλαμβάνει και θετικές διατάξεις. Τολμά να βάλει το μαχαίρι στο κόκαλο για ορισμένα νοσηρά φαινόμενα των **ΑΕΙ**, που ως σήμερα θεωρούνταν θέσφατα και ως εκ τούτου ήταν στο απυρόβλητο.

Διαβάζοντας κανείς τα προτεινόμενα άρθρα του υπό ψήφιση νόμου εύκολα διαπιστώνει ότι οι συντάκτες του είναι θιασώτες της άποψης ότι το πανεπιστήμιο πρέπει να στοχεύει στις ανάγκες της αγοράς. Ωστόσο, μια τέτοια κατεύθυνση είναι βέβαιο ότι θα μετατρέψει τα πανεπιστήμια σε «στεγνές» επαγγελματικές σχολές. Ο ρόλος τους όμως είναι πολύ πιο ευρύς και ουσιαστικός. Οι φοιτητές θα πρέπει να αποκτούν εφόδια μέσα σε ένα στέρεο εκπαιδευτικό και ερευνητικό περιβάλλον και οι απόφοιτοι θα πρέπει να είναι νέοι επιστήμονες και όχι νέοι επαγγελματίες. Με την

επιχειρούμενη σύνδεση του πανεπιστημίου με την αγορά πλήττεται και ένας άλλος βασικός χώρος δράσης του, αυτός της έρευνας και ίσως όχι τόσο της εφαρμοσμένης όσο της βασικής. Το μέλλον μάλιστα των ανθρωπιστικών σπουδών και όλων των επιστημών που δεν έχουν άμεση σύνδεση με τις απαιτήσεις της αγοράς, αναμένεται ζοφερό. Κάπως αναλυτικότερα θα σταθώ σε ένα άλλο αρνητικό σημείο του νόμου, το οποίο έχει ήδη επισημανθεί από πολλές πλευρές. Πρόκειται για τον προτεινόμενο νέο τρόπο διοίκησης των πανεπιστημίων. Με την καθοριστική συμμετοχή σ' αυτήν εξωπανεπιστημιακών παραγόντων με τους οποίους ευελπιστεί προφανώς η Πολιτεία, συν τοις άλλοις, να πετύχει την προσαρμογή των **ΑΕΙ** στους κανόνες της αγοράς, η αυτοτέλεια των **ΑΕΙ** «ευνουχίζεται» και το μέλλον της Ανώτατης Παιδείας προβλέπεται δυσοίωνο. Σ' αυτό συνηγορεί και μια λεπτομέρεια, που έχει να κάνει με τη σύνθεση του Συμβουλίου Διοίκησης. Γνωρίζοντας τους αριθμητικούς συσχετισμούς των διδασκόντων σε ένα πανεπιστήμιο που περιλαμβάνει και ιατρική σχολή, είναι μαθηματικά βέβαιο ότι οι επτά πανεπιστημιακοί που θα εκλεγούν για να απαρτίσουν, μαζί με ισάριθμους εξωπανεπιστημιακούς και ένα φοιτητή, το Συμβούλιο Διοίκησης, θα είναι, αν όχι όλοι, τουλάχιστον οι περισσότεροι, γιατροί. Αλλά και στην περίπτωση που μας προκύψουν φωτισμένοι γιατροί, είναι ανθρωπίνως αδύνατον να γνωρίζουν τις απαιτήσεις του πλήθους των επιστημών που θεραπεύουν π.χ. τα δύο μεγάλα πανεπιστήμια της χώρας. Σε παρόμοια αδυναμία θα βρεθούν και οι επιλεγμένοι από το Συμβούλιο Διοίκησης Κοσμήτορες των Σχολών, όταν μάλιστα υπάρχουν Σχολές, όπως οι Φιλοσοφικές, Τμήματα των οποίων έχουν πολύ μικρή ή και καμία σχέση μεταξύ τους.

Ο κ. Μιχάλης Α. Τιβέριος είναι Καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.